

УДК 343.3/7

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.87.3.38>

ВТРАТА ТА ЗІПСУВАННЯ МАЙНА ЯК ОЗНАКИ СКЛАДУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 413 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Войцещук А.А.,
юрисконсульт юридичної групи
військової частини А1788,
аспірант Хмельницького університету
управління та права імені Леоніда Юзькова
ORCID: 0009-0006-3180-4054

Войцещук А.А. Втрата та зіпсування майна як ознаки складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 413 Кримінального кодексу України.

Стаття присвячена дослідженню понять втрати та зіпсування майна як обов'язкових ознак складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 413 КК України.

Встановлено, що втратою майна є вихід майна із володіння особи, про що свідчить те, що особа не може вчиняти щодо майна будь-яких дій, використовувати його на власний розсуд. Обґрунтовано, що втратою слід вважати і ті випадки, коли майно вибуває із володіння військовослужбовця назавжди, і ті, коли майно виходить з його володіння на деякий час, а далі повертається законному володільцю. Доведено, що втрата майна у розумінні ст. 413 КК України має місце як тоді коли з моменту виходу із володіння військовослужбовця воно перестало існувати як таке, так і в разі переходу майна у володіння сторонньої особи, або ж відсутності інформації про його місцеперебування. Встановлено, що зіпсування майна у ст. 413 КК України полягає у приведенні його до стану, який унеможливує, або ж обмежує можливість використання за призначенням.

Обґрунтовано, що при розмежуванні втрати майна і його зіпсування слід виходити з того, що, чи мав місце вихід майна із володіння військовослужбовця; якщо предмет майна був доведений до стану повної непридатності для використання за призначенням та не може бути відновлений, однак залишився у володінні особи, має місце не втрата, а зіпсування майна.

Аргументовано, що поняття зіпсування майна не тотожне ні поняттю знищення майна, ні поняттю пошкодження майна, ні їхній сукупності. Ним охоплюється усі випадки пошкодження майна, а також ті випадки знищення майна, в яких предмет майна продовжує існувати, не може бути відновлений, і в такому стані продовжує перебувати у володінні особи. Втрата майна охоплює лише ті випадки знищення майна, коли майно перестає існувати як таке. Встановлено, що обсягом поняття втрати майна також охоплюються випадки загублення майна та заволодіння цим майном сторонніми особами.

Доведено, що при внесенні змін до ст. 413 КК України, а також при конструюванні аналогічних положень в межах нової кодифікації кримінального законодавства можливе використання формулювання «втрата, знищення або пошкодження», однак у контексті чинного КК України таке рішення вимагає відмови від вказівки на обов'язкове діяння – порушення правил зберігання майна.

Ключові слова: кримінальне законодавство, кримінальне правопорушення, склад кримінального правопорушення, кримінальна відповідальність, кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби, військово майно, втрата майна, зіпсування майна, знищення майна, пошкодження майна.

Voytseshchuk A.A. Loss and damage to property as elements of a criminal offence under Article 413 of the Criminal Code of Ukraine.

The article is devoted to the study of the concepts of loss and damage to property as mandatory elements of a criminal offence under Article 413 of the Criminal Code of Ukraine.

The author establishes that loss of property is the withdrawal of property from a person's possession, as evidenced by the fact that a person cannot perform any actions with respect to the property or use it at his/her own discretion. It is substantiated that loss should be considered both when the property leaves the possession of a serviceman forever and when the property leaves his possession for a certain period of time and then returns to the rightful owner. The author proves that the loss of property within the meaning of Article 413 of the Criminal Code of Ukraine occurs both when it ceases to exist as such from the moment of leaving the possession of a serviceman, and when the property is transferred to the possession of an unauthorised person, or when there is no information about its whereabouts. The author establishes that damage to property under Art. 413 of the CC of Ukraine consists in bringing it to a state which makes it impossible or restricts the possibility of its intended use.

It is substantiated that when distinguishing between loss of property and its damage, one should proceed from the fact that whether the property has left the possession of a serviceman; if an item of property has been brought to a state of complete unsuitability for its intended use and cannot be restored, but remains in the possession of a person, there is not a loss but damage to property.

The author argues that the concept of property damage is not identical to the concept of destruction of property, or the concept of damage to property, or their combination. It covers all cases of damage to property, as well as those cases of destruction of property in which the property continues to exist, cannot be restored, and in this state continues to be in the possession of a person. Loss of property covers only those cases of destruction of property when the property ceases to exist as such. The author establishes that the scope of the concept of loss of property also includes cases of loss of property and seizure of such property by unauthorised persons.

It is proved that when amending Article 413 of the Criminal Code of Ukraine, as well as when constructing similar provisions within the new codification of criminal law, it is possible to use the wording 'loss, destruction or damage', but in the context of the current Criminal Code of Ukraine, such a solution requires refusal to indicate the mandatory act - violation of the rules of property storage.

Key words: criminal legislation, criminal offence, corpus delicti of a criminal offence, criminal liability, criminal offences against the established procedure for military service, military property, loss of property, damage to property, destruction of property, damage to property.

Постановка проблеми. Вжиті у ст. 413 Кримінального кодексу України (далі – КК України) терміни «втрата» та «зіпсування» не надто широко використовуються у законодавстві про кримінальну відповідальність. Дещо частіше використано термін «втрата», однак згадується він у досить різному контексті: у ст. 121 КК України вказується на втрату органу або його функцій; у ст.ст. 121, 122, 125, 126¹ КК України йде мова про втрату працездатності; в ст. 254 КК України – про втрату родючості земель; у ст.ст. 329, 422 КК України пише про втрату документів або інших матеріальних носіїв секретної інформації та предметів, відомості про які становлять державну таємницю; у ст. 361 КК України вказано про втрату інформації; у ст. 413 КК України мовиться про втрату майна, а у ст. 417 КК України – про втрату літального апарату. Вочевидь, у кожному випадку він має свої смислові відтінки. Термін «зіпсування» в КК України використаний виключно у ст. 413.

Водночас, вживання у якості ознак складу кримінального правопорушення таких «нетипових» термінів дуже часто спричиняє труднощі при тлумаченні правової норми та зумовлює правозастосовні помилки. Не є винятком і норма, передбачена ст. 413 КК України. Відтак встановлення змісту позначених вказаними термінами понять, їхнього обсягу та співвідношення між собою є необхідною умовою правильного застосування положень цієї статті.

Потрібно звернути увагу й на те, що законодавство про кримінальну відповідальність для позначення подібних суспільно-небезпечних наслідків значно частіше використовує такі терміни як «знищення» та «пошкодження». Зокрема у контексті можливого використання цих термінів і у ст. 413 КК України, існує необхідність вивчення співвідношення відповідних понять із поняттями втрати та зіпсування майна.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В науковій літературі немає спеціальних теоретичних досліджень ні поняття втрати майна, ні поняття його зіпсування. Немає й досліджень, в межах яких би вивчали зміст цих понять у ст. 413 КК України. Стосовно поняття втрати військового майна у підручниках з особливої частини кримінального права автори, здебільшого, зазначають, що це вихід вказаного майна із володіння військовослужбовця [1, с. 551; 2, с. 637]. Таке спрощене тлумачення не може бути достатнім для правильного застосування відповідної норми, адже

залишає багато запитань. М.І. Хавронюк до цього додає, що вихід майна із володіння позбавляє військовослужбовця можливості користуватися цим майном [3, с. 1290]. Водночас таке уточнення теж не дає повного розуміння того, що слідувало б розуміти під втратою майна. Відкритим залишається питання що саме можна вважати виходом майна з володіння. Окрім цього, не зрозумілим залишається й те, чи охоплюється поняттям втрати тимчасовий вихід майна з володіння особи. Немає відповіді і на питання чи можна вважати втратою майна його знищення. Так само є питання з приводу того, чи має значення, так би мовити, подальша доля майна (чи знаходиться у володінні іншої особи або ж перестало існувати як таке, чи відоме місцеперебування такого майна тощо).

Поняття зіпсування майна у навчальних та довідкових джерелах тлумачиться як доведення предметів майна до повної або часткової непридатності для використання [2, с. 637; 3, с. 1290]. Водночас є й дещо інші погляди з цього приводу. Зокрема Р.О. Бондарчук відзначає, що термін «псування» є синонімом «пошкодження», та не може використовуватися для позначення знищення майна [4]. Але ж доведення предметів до повної непридатності так само спричиняється і знищенням. Відтак можна констатувати, що співвідношення понять зіпсування майна та його знищення і пошкодження є дискусійним.

В ході даного дослідження були використані також матеріали досліджень змісту понять знищення та пошкодження майна, авторами яких є Р.О. Бондарчук, І.Б. Газдайка-Василишин, М.В. Мартишко, О.М. Шармар.

Метою статті є з'ясування змісту і обсягу понять втрати майна та зіпсування майна у ст. 413 КК України, їх співвідношення між собою та поняттями знищення і пошкодження майна, а також вивчення можливості використання останніх у ст. 413 КК України.

Виклад основного матеріалу дослідження.

1. Щодо змісту понять втрати та зіпсування майна. Загалом, в українській мові під поняттям втрата розуміють дію, в результаті якої хтось лишається без чого-небудь [5, с. 1521]. В такий контекст цілком вкладається зазначене вище розуміння втрати майна як виходу його із володіння особи. Відтак слід з'ясувати що саме потрібно розуміти під таким виходом. Стосовно ст. 422 КК України, в навчальному посібнику «Охорона державної таємниці в Україні» вказується, що вихід матеріального носія інформації має місце тоді, коли його місцезнаходження не відоме особі, яка ним володіла [6, с. 165]. Своєю чергою в одному із підручників з кримінального права вказується, що втрата документів за ст. 422 КК України є в тому разі, якщо вони були набуті третьою особою [7, с. 272], тобто втрата дорівнює набуттю іншою особою. В обидвох наведених дефініціях автори пов'язують вихід із володіння з подальшою долею предмета кримінального правопорушення. Однак погляди авторів щодо цього питання відрізняються. Залежно від того, по-різному можна визначити й момент, коли предмет вийшов із володіння особи. Водночас момент виходу предмету із володіння особи має ключове значення для кваліфікації кримінального правопорушення, адже лише з його настанням відповідні діяння (як у ст. 422 КК України, так і у ст. 413 КК України) можна вважати кримінально-протиправними.

Для з'ясування моменту виходу предмету (майна) із володіння особи слід звернутися до положень цивільно-правової науки. У цивільному праві під фактичним володінням майном розуміють панування, владарювання над річчю, фактичне утримання майна у себе [8]. З цього можна зробити висновок, що особа доти володіє майном, доки має можливість вчиняти щодо нього ті або інші дії, використовувати його на власний розсуд. Відсутність такої можливості говорить про відсутність і володіння майном. Звідси ж можна констатувати, що вихід із володіння, а відтак і втрата майна жодним чином не залежить від того, чи перебуває це майно у володінні третьою особою, чи ні, чи знає той хто втратив місце перебування втраченого майна. В ході аналізу судової практики привернув до себе увагу вирок Хмельницького міськрайонного суду Хмельницької області у справі № 686/6925/23, яким обвинуваченого було визнано винним у втраті майна (ч. 3 ст. 413 КК України), де втратою було визнано вилучення ввіреної йому вогнепальної зброї, яку у зв'язку із перебуванням останнього у стані алкогольного сп'яніння та порушенням при цьому правил громадського порядку, вилучили громадяни та передали представникам поліції [9]. Водночас, враховуючи зроблений вище висновок, така кваліфікація діянь військовослужбовця виглядає правильною. Звернемо увагу на те, що засуджений, вочевидь, знав де знаходиться ввірена йому зброя, та з моменту вилучення її в нього, жодних дій щодо неї вчиняти не міг.

З приводу ст. 329 КК України, що передбачає відповідальність за втрату документів чи інших носіїв секретної інформації, або предметів, відомості про які становлять державну таємницю,

М.І. Хавронюк пише, що втратою охоплюється як вихід цих предметів із володіння особи на-завжди, так і їх вихід з володіння на деякий час [3, с. 1013]. Виникає питання чи можна вважати втратою військового майна ті ситуації, коли це майно лише на деякий час виходить із володіння особи. В судовій практиці можна знайти низку обвинувальних вироків, в яких прямо вказано, що майно було повернуто. Наприклад у резолютивній частині вироку Сарненського районного суд Рівненської області у справі № 572/501/20 ухвалено рішення повернути майно, яке було пред-метом кримінального правопорушення, військовій частині [10]. Дещо інша ситуація описана у вироку Дружківського міського суду Донецької області в справі № 229/3441/20: в ході виконан-ня бойового завдання в зоні проведення операції Об'єднаних сил під час переміщення з однієї позиції до іншої через стан алкогольного сп'яніння військовослужбовець допустив втрату зброї (пістолет 9 мм ПМ) та набоїв до нього; наступного дня, в результаті пошукових заходів вжитих командуванням військової частини зброя та боєприпаси були відшукані у полі біля однієї з бойо-вих позицій Збройних Сил України [11].

Незважаючи на чималу кількість наукових публікацій, присвячених питанням кримінальної відповідальності за втрату документів чи інших носіїв секретної інформації, питання, чи охо-плюється втратою тимчасовий вихід цих предметів із володіння особи, ніде не вирішується. За пошуком рішення ми звернулися до використання поняття втрати працездатності, передбаченого ст.ст. 121, 122, 125, 126¹ КК України. У зазначених статтях мова йде про стійку втрату працездат-ності, або про втрату працездатності без вказівки на те, якою вона має бути. Своєю чергою, Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» оперує поняттям тимчасо-вої втрати працездатності [12]. З цього випливає, що особа може втратити працездатність як на деякий час (тимчасова втрата), так і на завжди (стійка втрата). Але в обидвох випадках мова йде про втрату а не щось інше. Звідси й робимо висновок, що втрата, назагал, може бути як тимчасо-вою, так і безповоротною.

Підсумовуючи сказане можна констатувати, що втратою майна у ст. 413 КК України є тимча-совий чи безповоротний вихід цього майна із володіння військовослужбовця, якому воно було ввірене, що характеризується втратою можливостей вчинення щодо цього майна будь-яких дій, його використання на власний розсуд.

Слово «зіпсувати» у тлумачному словнику роз'яснюється як зробити щось непридатним для вживання чи користування. [5, с. 460]. Однак в правових публікаціях йому надають ширшого змісту, включаючи туди й спричинення часткової непридатності [2, с. 637; 3, с. 1290]. У ст. 239 КК України використано подібний термін – мова йде про псування земель. Згідно із Законом України «Про державний контроль за використанням та охороною земель», псування земель – це порушення їхнього природного стану [13]. Звісно, такий стан може як унеможливити викори-стання таких земель за призначенням, так і обмежувати їх використання. Своєю чергою дефініція поняття зіпсованого бланку свідоцтва, подана у Порядку забезпечення суб'єктів господарювання бланками свідоцтва про реєстрацію транспортного засобу та номерними знаками характеризує його як такого, що не може бути використаний за призначенням [14]. У нормативному визначенні поняття зіпсованого квитка, поданому в Правилах повітряних перевезень та обслуговування па-сажирів і багажу, вказано, що таким є квиток, стан якого не дає змоги прочитати уміщену в ньому інформацію [15]. Звісно, ці нормативно-правові акти розглядають поняття зіпсування у контексті особливостей самого зіпсованого предмета. Відтак їх аналіз не дає змоги однозначно розтлу-мачити зміст поняття зіпсування майна. Аналіз наукових джерел, де згадується це поняття, теж не дозволив аргументувати відповідь чи охоплюється ним доведення майна до стану обмеженої придатності (часткової непридатності). Водночас, враховуючи те, що й повна й часткова непри-датність майна для подальшого використання за призначенням викликані схожими негативними змінами предметів такого майна, спричиненими протиправною поведінкою, можна припустити, що ці наслідки однаково охоплюються поняттям зіпсування майна.

Відтак зіпсування майна у ст. 413 КК України полягає у приведенні його до стану, який уне-можливилює, або ж обмежує можливість використання за призначенням.

2. Про обсяг понять втрати та зіпсування майна і їх розмежування. Враховуючи те, що втрата та зіпсування майна передбачені як альтернативні ознаки складу кримінального право-порушення, передбаченого ст. 413 КК України, суд чи інший правозастосовний орган, прийма-ючи рішення, повинен чітко вказати який із вказаних наслідків мав місце. Це один із елементів дотримання принципу точності при здійсненні кримінально-правової кваліфікації. Водночас на

практиці дане правило дотримується не завжди. Наприклад, кваліфікуючи діяння при ухваленні вироку у справі № 199/2957/22 Амур-Нижньодніпровський районний суд міста Дніпропетровська зазначив, що обвинувачений втратив зброю, яка була ввірена йому для службового користування, що призвело в подальшому до її зіпсування» [16]. З такого формулювання не зрозуміло, що саме інкримінується особі, який саме наслідок обумовив наявність складу кримінального правопорушення.

Загалом, поняття втрати та зіпсування майна не є поняттями одного порядку, що й створює труднощі при їх розмежуванні. В цьому випадку неможливо виділити одну чи кілька істотних ознак, що характеризують зміст поняття, які б дозволили ці поняття відрізнити. Відтак єдиним ефективним способом розмежування понять втрати та зіпсування майна є порівняння їх обсягу.

Певні міркування з приводу обсягу поняття втрати майна вдалось знайти у науковій літературі з господарського права. В.І. Новошицька називає такі форми втрати майна як знищення, залишення без нагляду, загублення, невитребування, викрадення іншою особою [17]. Водночас, не з усіма вказаними формами втрати можна погодитися як такими, та не всі можуть характеризувати втрату майна у ст. 413 КК України. Так залишення майна без нагляду не завжди означає, що воно вийшло з володіння особи. Якщо особа знає, де це майно перебуває і розраховує на те, що воно там буде знаходитися й надалі, вона не втрачає можливості вчинити щодо цього майна певні дії, використувати його на власний розсуд (хоч і не може цього зробити негайно), принаймні до того моменту, поки це майно не буде вилучене іншою особою, чи не перестане існувати як таке. Невитребування майна, виходячи зі змісту інших ознак складу аналізованого кримінального правопорушення, не охоплюватиметься ст. 413 КК України. Таке діяння може утворювати склад кримінальних правопорушень, передбачених ст. 410 (викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем), ст. 425 (недбале ставлення до військової служби) чи ст. 426 (бездіяльність військової влади) КК України.

Окремо слід звернути увагу на можливість визнання втратою майна його знищення. Для цього проаналізуємо визначення останнього в доктрині. М.В. Мартишко характеризує знищення майна як повне припинення його існування, чи доведення його стану повної непридатності для використання за призначенням, втрати економічної цінності, споживчих властивостей [18]. На думку Р.О. Бондарчука, під знищенням чужого майна слід розуміти протиправний вплив, внаслідок якого: майно перестає фізично існувати; продовжує своє існування зі зміненою формою, будовою, структурою чи формулою, що обумовлює неможливість відновлення його властивостей, а здатність задовольняти потреби людини, мінова та споживча вартість втрачається повністю і назавжди; майно втрачає здатність бути відокремленим від навколишнього середовища [4]. Подібне трактування цього поняття є і в інших науковців [19, с. 102–105; 20].

На основі аналізу трактувань поняття знищення майна можна зробити висновок, що цим поняттям охоплюються чотири випадки: коли майно втратило споживчу або мінову вартість і не може бути відновлене (наприклад, предмет озброєння отримав істотні деформації, які не можуть бути виправлені в ході ремонту); коли предмет майна не може бути відокремлений від інших предметів, що перебувають у володінні особи (наприклад, рідина була розлита на одяг особи); коли предмет майна не може бути відокремлений від інших предметів, які не перебувають у володінні особи (наприклад паливо було розлите та проникло в ґрунт); та коли предмет майна перестав існувати як такий (наприклад, згорів у вогнищі). У перших двох випадках предмет майна фактично не виходить із володіння особи, а лише втрачається можливість використувати його за призначенням. В цьому випадку не можна вести мову про втрату майна.

З обсягом поняття зіпсування майна простіше – ним охоплюються будь-які викликані протиправними діяннями зміни предмету майна, що обмежують або унеможливають його використання за призначенням, за умови, що предмет на момент змін у ньому продовжує перебувати у володінні законного володільця. Відтак випадки знищення майна, коли предмет майна продовжує перебувати у володінні особи, але вже не має цінності, не може бути використаний за призначенням та не підлягає відновленню, чи не може бути відокремлений від інших предметів (про що мова йшла у попередньому абзаці), охоплюються змістом поняття зіпсування майна.

Звідси можна зробити висновок, що поняття втрати майна охоплює усі випадки, коли майно виходить із володіння законного володільця: і ті, коли майно перестає існувати як таке, і ті, коли

воно переходить у володіння іншої особи чи його місце перебування невідоме. Зіпсування ж майна охоплює випадки, коли майно залишається у володінні особи.

3. Щодо співвідношення понять втрата та зіпсування майна і понять знищення та пошкодження майна. Порівнявши наведені вище визначення поняття знищення майна зі зробленими в цій статті висновками щодо змісту і обсягу поняття зіпсування майна, стає зрозуміло, що останнім не охоплюються випадки знищення майна, що призвели до припинення існування речі як такої. Водночас поняття знищення майна не охоплює тих випадків зіпсування, в яких майно зберігає часткову придатність для використання за призначенням, або ж, хоч і втрачає придатність для такого використання повною мірою, але може бути відновлене. Так само поняття знищення майна не є тотожним поняттю втрати майна, а, як доведено вище, може бути лише однією із форм його втрати. Втрата майна є значно ширшим поняттям.

З приводу поняття пошкодження майна, О.М. Шармар пише, що полягає воно у діяннях, спрямованих на погіршення якості майна, обмеження можливостей його використання, повну чи часткову втрату споживчих властивостей і економічної цінності [20]. Натомість, М.В. Мартишко пише, що цінність втрачається не повністю, а частково, і при цьому додає, що пошкоджене майно можна відновити, і при цьому воно знову набуде якостей, потрібних для його використання за призначенням, які повністю чи частково були втрачені. [18] Незважаючи на дещо різні підходи, з наведеного випливає, що поняття пошкодження варто порівнювати лише із поняттям зіпсування майна. При цьому, вочевидь, будь-яке пошкодження майна є його зіпсуванням. Проте не будь-яке зіпсування майна є його пошкодженням, адже, як зазначалося вище, воно охоплює й деякі випадки знищення майна. Такі висновки знаходять своє підтвердження і в судовій практиці. Наприклад, Бабушкінський районний суд м. Дніпропетровська визнав зіпсуванням майна знищення зброї, боєприпасів до неї, бінокля та предметів речового майна підчас пожежі, спричиненої діями військовослужбовця [21]. Так само псування майна у вирокі Амур-Нижньодніпровського районного суду міста Дніпропетровська у справі № 199/2957/22 було визнано пошкодженням корпусу зброї, яке, вочевидь, підлягає ремонту та відновленню [16].

Встановлення співвідношення понять втрата та зіпсування майна і понять знищення та пошкодження майна закономірно породжує питання чи можливо та доцільно було б використати останні два у ст. 413 КК України, замість поняття зіпсування. Особливої актуальності це питання набуває в контексті того, що аналогічну норму розробники нового кримінального кодексу пропонують побудувати за допомогою формулювання «втрата, знищення або пошкодження» [22].

Терміни «знищення» та «пошкодження» використані в чинному КК України наскрізно. Зі встановленням змісту відповідних понять та їх розмежуванням суб'єкти правозастосування не мають особливих труднощів. Як видається, їх використання було б доцільним і з точки зору стилю нормативно-правового акта. Водночас слід відзначити, що поняття знищення і пошкодження в КК України характеризують і діяння і наслідок одночасно. Натомість у ст. 413 КК України – діяння вказане окремо, ним є порушення правил зберігання майна. Втрата і зіпсування характеризують виключно наслідок. Окрім цього, як показують результати цього дослідження, поняття втрати і поняття знищення за обсягом частково охоплюються одне одного, що на практиці може викликати труднощі при визначенні того, який же наслідок інкримінувати винному (втрату чи знищення у тому разі, коли предмет майна (рід, сукупність речей) перестав існувати як такий). На підставі цього можна зробити висновок, що при збереженні існуючої конструкції ст. 413 КК України, така зміна понять не доцільна. Водночас розробники проекту нового кримінального кодексу пропонують (і мабуть слушно) відмовитися від вказівки на порушення правил зберігання майна в аналогічній нормі. За такого підходу використання понять знищення та пошкодження можна вважати прийнятним.

Висновки. На підставі проведеного дослідження можна зробити наступні висновки.

1. Під втратою майна, згідно ст. 413 КК України, слід розуміти як тимчасовий, так і безповоротний вихід майна із володіння особи, якій воно було ввірене, в результаті чого вона втратила можливість вчинення щодо цього майна будь-яких дій. Зіпсуванням майна у цій статті є приведення його до стану, що обмежує чи унеможливує можливість його використання за призначенням.

2. При розмежуванні понять втрати та зіпсування майна слід виходити із того, що перше охоплює усі випадки, коли майно виходить із володіння законного володільця. Друге ж охоплює випадки, коли майно залишається у володінні законного володільця. Проявами втрати майна у ст. 413 КК України можуть бути: загублення майна, заволодіння майном іншою особою, фактич-

не припинення існування майна. Обсяг поняття зіпсування майна утворюють будь-які викликані протиправними діями зміни предмету майна, що обмежують або унеможливають його використання за призначенням.

3. Поняття зіпсування майна за обсягом не тотожне ні поняттю знищення майна ні поняттю пошкодження майна ні їхній сукупності. Так само поняття втрати майна значно ширше за поняття знищення майна. Однак поняттями втрата, знищення і пошкодження майна разом охоплюються ті самі наслідки, що і поєднанням понять втрати та зіпсування майна. Це дає можливість використання у відповідній нормі більш типового та зрозумілого формулювання «втрати, знищення або пошкодження військового майна», однак лише у разі відмови від існуючої сьогодні у ст. 413 КК України вказівки на діяння у виді порушення правил зберігання такого майна.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін.; за ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. 4-те вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2010. 608 с.
2. Сухонос В.В., Білокінь Р.М., Сухонос В.В. (мол.) Кримінальне право України. Особлива частина: підручник / За заг. ред. доктора юрид. наук, проф. В.В. Сухоноса. Суми: ПФ «Видавництво Університетська книга», 2020. 672 с.
3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / За ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. 10 вид., переробл. та допов. Київ: ВД «Дакор», 2018. 1360 с.
4. Бондарчук Р.О. Поняття, критерії та ознаки знищення чужого майна (статті 194 та 196 КК України). *Форум права*. 2011. № 3. С. 53–61. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/FP_index.htm_2011_3_10.pdf (дата звернення: 15.12.2024).
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 / уклад. та голов. ред. В.Т. Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. VIII. 1728 с.
6. Охорона державної таємниці в Україні: навч. посіб. / Гуз А.М., Касперський І.П., Князев С.О., та ін.. Київ: Нац. акад. СБУ, 2017. 216 с. URL: <http://za.inf.ua/bo/ODTrosib.pdf> (дата звернення: 15.12.2024).
7. Кримінальне право України. Особлива частина: навчальний посібник. За заг. ред. В.В. Топчія. Ірпінь, 2021. 411 с.
8. Льків О.В. Право володіння як юридична категорія. *Юридична Україна*. 2020. № 11. С. 15–21.
9. Вирок Хмельницького міськрайонного суду Хмельницької області у справі № 686/6925/23 від 15 червня 2023 року. URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/111606621> (дата звернення: 15.12.2024).
10. Вирок Сарненського районного суд Рівненської області у справі № 572/501/20 від 27 лютого 2020 року. URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/87871558> (дата звернення: 27.12.2024).
11. Вирок Дружківського міського суду Донецької області в справі № 229/3441/20 від 15 жовтня 2020 року. URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/92202119> (дата звернення: 27.12.2024).
12. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23 вересня 1999 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text> (дата звернення: 15.12.2024).
13. Про державний контроль за використанням та охороною земель: Закон України від 19 червня 2003 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/963-15#Text> (дата звернення: 15.12.2024).
14. Про затвердження Порядку забезпечення суб'єктів господарювання бланками свідоцтва про реєстрацію транспортного засобу та номерними знаками: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 21 квітня 2021 року № 297. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0616-21/ed20210419#n20> (дата звернення: 16.12.2024).
15. Про затвердження Авіаційних правил України «Правила повітряних перевезень та обслуговування пасажирів і багажу»: Наказ Державної авіаційної служби України від 26 листопада 2018 року № 1239. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0141-19#Text> (дата звернення: 16.12.2024).

16. Вирок Амур-Нижньодніпровського районного суду міста Дніпропетровська у провадженні № 199/2957/22 від 13 червня 2022 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104737464> (дата звернення: 18.12.2024).
17. Новошицька В.І. Щодо вартості втраченого, пошкодженого або знищеного майна у складі збитків у сфері господарювання. *Правничий часопис Донецького університету*. 2019. № 1. С. 28–34.
18. Мартишко М.В. Кримінально правова характеристика умисного знищення чи пошкодження майна. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО*. 2023. Вип. 76. Частина 2. С. 138–142.
19. Газдайка_Василишин І.Б. Некорисливі злочини проти власності. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012, 212 с. С. 102–105.
20. Шармар О.М. Особливості кримінальної відповідальності за умисне знищення чи пошкодження чужого майна. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2024. Серія ПРАВО. Вип. 83. Частина 3. С. 163–168.
21. Вирок Бабушкінського районного суду м. Дніпропетровська у провадженні № 932/5984/20 від 9 липня 2020 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90376008> (дата звернення: 18.12.2024).
22. Контрольний текст проєкту кримінального кодексу України (станом на 01.08.2024 року). URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2024/08/02/kontrolnyj-tekst-proyektu-kk-standom-na-01-08-2024.pdf> (дата звернення: 20.12.2024).